Capricornul este cel de-al zecelea semn zodiacal. Este un semn de pamant, facand parte din triada semnelor de pamant (Taur, Fecioara, Capricorn). Este o zodie de iarna (marcheaza inceputul iernii astronomice), cardinala si yin (feminina).

Cel dintai simbol, cu importante conotatii ezoterice, al Capricornului este cel al portilor solstitiale. Se stie ca intrarea Soarelui in zodia Capricornului corespunde momentului solstitiului de iarna. Denumirea de solstitiu provine din latina si se compune din sol (Soare) si statium (oprire), fiind vorba, deci, de un moment de oprire a Soarelui din parcursul sau. Aceasta stationare a astrului zilei reprezinta atat un moment de oprire a timpului din curgerea sa, cat si un moment de hiatus sau de discontinuitate, care constituie o poarta de acces catre alte planuri de vibratie, mult mai elevate. In acest sens ezoteristul francez Rene Guenon arata: " cele doua porti zodiacale, care sunt intrarea si respectiv iesirea din "grota cosmica", si pe care anumite traditii le desemneaza ca "poarta oamenilor" si "poarta zeilor", trebuie sa corespunda celor doua solstitii; e necesar acum sa precizam ca prima corespunde solstitiului de vara, adica semnului Cancerului, iar a doua, solstitiului de iarna, adica semnului capricornului. Pentru a intelege ratiunea acestei corespondente, trebuie sa ne referim la diviziunea ciclului anual in doua jumatati, una "ascendenta", alta "descendenta": prima este perioada drumului Soarelui catre nord ", mergand dinspre solstitiul de iarna spre solstitiul de vara; a doua jumatate este cea a drumului Soarelui catre sud ", mergand de la solstitiul de vara catre solstitiul de iarna. In traditia hindusa, faza "ascendenta" este pusa in raport cu deva - yana, iar faza "descendenta", cu pitr - yana, ceea ce coincide exact cu desemnarile celor porti pe care tocmai le-am amintit: "poarta oamenilor" este cea care da acces la pitr - yana, iar "poarta zeilor" este cea care da acces la deva - yana; ele trebuie deci sa se situeze la inceputul celor doua faze corespondente, adica prima trebuie sa fie la solstitiul de vara, iar a doua, la solstitiul de iarna."

Asadar, solstitiul de iarna corespunde "portii zeilor" sau portii de iesire din ciclul zodiacal catre lumile superioare, spirituale. "Poarta Zeilor" mai este denumita in ezoterism Janua Coeli (Poarta Cerurilor), iar pazitorul ei este numit Janitor. In aceasta directie, ezoteristul roman Vasile Lovinescu scrie: "Capricornul, din constelatia zodiacala cu acelasi nume, este un Unicorn, domiciliat in Ianua Coeli, la Poarta Cerului, in solstitiul de iarna, punctul cel mai inalt zodiacal al anului." Acelasi Rene Guenon remarca si cateva corespondente cu punctele cardinale: " axa solstitiala a Zodiacului, relativ verticala in raport cu axa echinoctiala, trebuie sa fie privita ca o proiectie, in ciclul solar anual, a axei polare nord-sud; urmand corespondenta simbolismului temporal cu simbolismul spatial al punctelor cardinale, solstitiul de iarna este, oarecum, polul nord al anului, iar solstitiul de vara, polul sau sud, in timp ce cele doua echinoctii - de primavara si de toamna - corespund, la fel, estului si. Respectiv, vestului." Guenon mai observa, in mod just, ca nasterea lui Iisus "are loc la solstitiul de iarna, dar si la miezul noptii; ea este deci in dubla corespondenta cu "poarta zeilor"." Putem extrage astfel concluzia logica a provenientei lui Iisus din cele mai inalte planuri spirituale, tinand seama de nasterea sa in preajma trecerii Soarelui prin "Poarta Zeilor" (Janua Coeli, Deva - Yana).

Un simbol ezoteric ce se incadreaza in acest context este cel al portii inguste sau al portii stramte. La acest simbol se refera Iisus (dupa cum arata Evangheliile), cand afirma "Mai usor va trece o camila prin urechile acului, decat sa intre un bogat in Imparatia Cerurilor." Deci poarta de acces la Imparatia Cerurilor este atat de ingusta incat numai cel ce renunta la "bogatie" (adica se detaseaza complet de valorile materiale, familiale, politice, nationale, profesionale, de orgolii, iluzii, pretentii, etc., atingand starea de suprema detasare) poate trece prin ea; altfel Janitor (pazitorul portii), care in crestinism este reprezentat de Sfantul Petru, ii va interzice accesul.

Astfel ajungem la simbolul pietrei, ca are, la randul sau, importante conotatii ezoterice, deosebit de complexe. Apostolul Petru se numea initial Simon, dar a primit numele initiatic de Petru de la Iisus, petros insemnand in limba greaca "piatra". Referindu-se la Petru, Iisus a spus ca "Tu esti Petru si pe aceasta piatra voi cladi Biserica Mea si portile iadului nu o vor birui." (Matei - 1618). Zodia Capricornului, semn de pamant, este o zodie a liderilor, a conducatorilor, ori stim ca Petru a fost cel dintai conducator al comunitatii crestine primitive si intemeietorul papalitatii la Roma (dealtfel, principala catedrala de la Vatican ii poarta numele: San Pietro). In acest caz, piatra simbolizeaza fundatia sau fundamentul.

Un alt citat biblic (ce apare atat in psalmi, cat si in toate Evangheliile) ne releveaza o alta semnificatie a pietrei: "Piatra pe care zidarii au aruncat-o, aceea a ajuns sa fie piatra din capul unghiului." In acest caz, este vorba despre piatra de bolta, care este si o cheie de bolta, care simbolizeaza "piatra cazuta din cer", pe Christos insusi si piatra filozofala (daca tinem seama ca i se ofera acestei pietre pozitia cea mai inalta). Totodata, aceasta piatra din capul unghiului are si o valoare de coroana, de incununare a intregii opere (finis coronat opus) si de punere intr-o legatura profunda cu Divinul (supremul Creator). In acest context se poate incadra si simbolismul "pietrei negre" pe care o venereaza credinciosii musulmani. Ne referim la edificiul sacru Kaaba de la Mecca, in coltul careia este incastrata "piatra neagra". Kaaba, care are forma unui cub, este si Beyt Allah sau "casa lui Dumnezeu". Alteori piatra este simbolul inertiei si opacitatii (in raport cu lumina spiritului), avand o conotatie negativa (se vorbeste in diverse traditii de "impietrirea sufletului").

Un alt simbol al Capricornului, cu clare valente ezoterice, este cel al muntelui. Ascensiunea montana este adesea comparata cu evolutia spirituala, dificultatile urcusului se regasesc in incercarile si blocajele ce apar pe parcursul acestei evolutii, iar ajungerea in varf echivaleaza cu starea de desavarsire spirituala. Muntele, ca loc inalt, simbolizeaza si caracterul de centru al unei realitati materiale si spirituale. Fiecare traditie sau civilizatie venereaza un munte sacru. Indienii aveau muntii simbolici Meru si Kailash, ce reprezentau centrul realitatii lor spirituale. Japonezii venerau Muntele Fuji - Yama, vechii greci faceau la fel cu Muntele Olimp, iar de acelasi respect se bucurau Muntii Kun - Lun in traditia chineza. In crestinism, exista de asemenea munti cu semnificatie sacra, pe care s-au derulat etape ale misiunii christice: Iisus a

tinut predica "fericilor" pe un munte, schimbarea la fata (transfigurarea divina) s-a produs pe Muntele Tabor, iar tradarea si prinderea lui Iisus s-au produs pe Muntele Maslinilor. Uneori muntele simbolizeaza refugiul si un nou inceput, cum este cazul Muntelui Ararat, pe care s-a oprit corabia lui Noe dupa potopul devastator. Alteori muntele poate simboliza pozitionarea unei fiinte umane in varful piramidei sociale (Capricornul ca zodie a puterii politice si economice).

Un alt simbol capricornian este cel batranului. Daca batranetea este un semn de intelepciune si de virtute, daca in China batranii s-au bucurat intotdeauna de respect, aceasta se datoreaza faptului ca ei sunt o prefigurare a longevitatii, un tezaur de experienta si de reflectie, care nu constituie decat o imagine imperfecta a nemuririi. Legenda afirma ca Lao-Tzi s-a nascut cu parul alb si cu infatisarea unui batran, ceea ce explica semnificatia numelui sau ("Dascal Batran"). In Zohar, lucrare ezoterica din traditia iudaica, Dumnezeu este numit "Cel Vechi de Zile". In Apocalipsa ni se descrie Tronul Divin, care este inconjurat de cei 24 de Batrani.

Observam mai sus ca ezoteristul V. Lovinescu asocia Capricornul cu inorogul sau licornul. In Europa medievala inorogul era un simbol al puterii, exprimata mai ales prin corn, dar si al fastului si al puritatii. Aceleasi virtuti i se atribuie in China antica, unde inorogul era o emblema regala, simbolizand virtutile regale. Este prin excelenta un animal de bun augur, dar uneori se manifesta in mod justitiar, lovindu-i pe cei vinovati cu cornul. Inorogul simbolizeaza de asemenea, prin cornul sau unic din mijlocul fruntii, sageata spirituala, raza solara, sabia lui Dumnezeu, revelatia divina, patrunderea divinului in creatura. In iconografia crestina, o reprezinta pe Fecioara Maria fecundata de Duhul Sfant. Cornul unic are si valoare de phallus spiritual, simbolizand virginitatea psihica si spirituala.

Desigur, Capricornul poate fi considerat si o capra sau tap (tapul cu barba si coarne este un simbol cu conotatii malefice, cele doua coarne reprezentand o revolta a entitatilor inferioare impotriva Divinului). Capra, in schimb, ne aminteste de Amaltheea, capra ce l-a ingrijit si hranit pe Zeus (Jupiter) in copilarie. Zeus, stapanul mitic al zeilor, a rupt un corn al Amaltheei, aparand astfel cornul abundentei. Acest corn al abundentei simbolizeaza manifestarea la toate nivelele a gratiei divine, sub forma de belsug.
Capricornul poate fi usor asociat cu simboluri ce tin de constructii, edificii, arhitectura, acestea fiind dezvoltate si explicate pe larg in cadrul unor loji operative si simbolice ale societatilor secrete (gen francmasonerie), motiv pentru care nu insistam asupra lor. Marele Arhitect al Universului este, fara indoiala, Supremul Divin.

Este interesant de analizat, in schimb, simbolismul zeului Ianus, care da numele primei luni a anului calendaristic (ianuarie, in prima parte a acestei luni Soarele aflandu-se inca in Capricorn) si de la care provine si numele latin de janua (poarta). Il vom cita din nou pe Rene Guenon:

"Ianus " este tocmai acel janitor care deschide si inchide portile (januae) ciclului anual cu cheile care sunt unul din principalele sale atribute; " cheia este un simbol "axial". Aceasta se raporteaza fireste la aspectul "temporal" al simbolismului lui Ianus: cele doua chipuri ale sale " sunt socotite ca reprezentand trecutul si, respectiv, viitorul; " Din acest punct de vedere trebuie sa adaugam, pentru a completa notiunea de "triplu timp", ca intre trecutul care nu mai este si viitorul care nu este inca, adevaratul chip al lui Ianus, cel care priveste prezentul, nu este, se spune, nici unul, nici altul dintre cele ce pot fi vazute. Intr-adevar, acest al treilea chip este invizibil, pentru ca prezentul, in manifestarea sa temporala, nu este decat o clipa insesizabila; dar, atunci cand ne inaltam deasupra conditiilor acestei manifestari tranzitorii si contingente, prezentul contine, dimpotriva, intreaga realitate. Al treilea chip al lui Ianus corespunde, intr-un alt simbolism, cel al traditiei hinduse, ochiului frontal al lui Siva, de asemenea invizibil, pentru ca el nu este reprezentat prin nici un organ corporal, si care reprezinta "simtul vesniciei"; o privire a acestui al treilea ochi preface totul in cenusa, adica distruge orice manifestare; dar, atunci cand succesiunea este preschimbata in simultaneitate, temporalul, in atemporal, toate lucrurile se regasesc si raman in "vesnicul prezent", asa incat distrugerea aparenta nu este decat o "transformare"." Prin luna ianuarie se "deschide" noul an, in prejma solstitiului de iarna (el insuti o poarta). Ianus, ca pazitor al portilor, este si detinatorul cheilor acestor porti: o cheie de aur ce simbolizeaza accesul la "marile mistere" si o cheie de argint ce ermite accesul la "micile mistere" initiatice. Acelasi rol il detine in crestinism Sfantul Petru (care permite sau opreste intrarea in Imparatia Cerurilor).
Iata deci ramificatiile complexe ale simbolismului ezoteric al Capricornului, zodie a rabdarii, intelepciunii, dar si a pragmatismului.

Cuvinte cheie: ezoterism, Capricorn, solstiţiu, Ianus, Janua Coeli, piatra, Sfântul Petru, poarta îngustă, capra, coarne, bătrânul, muntele, arhitect, Împărăţia Cerurilor